

de Cantharel
VELUWSE HOTELHOEVE

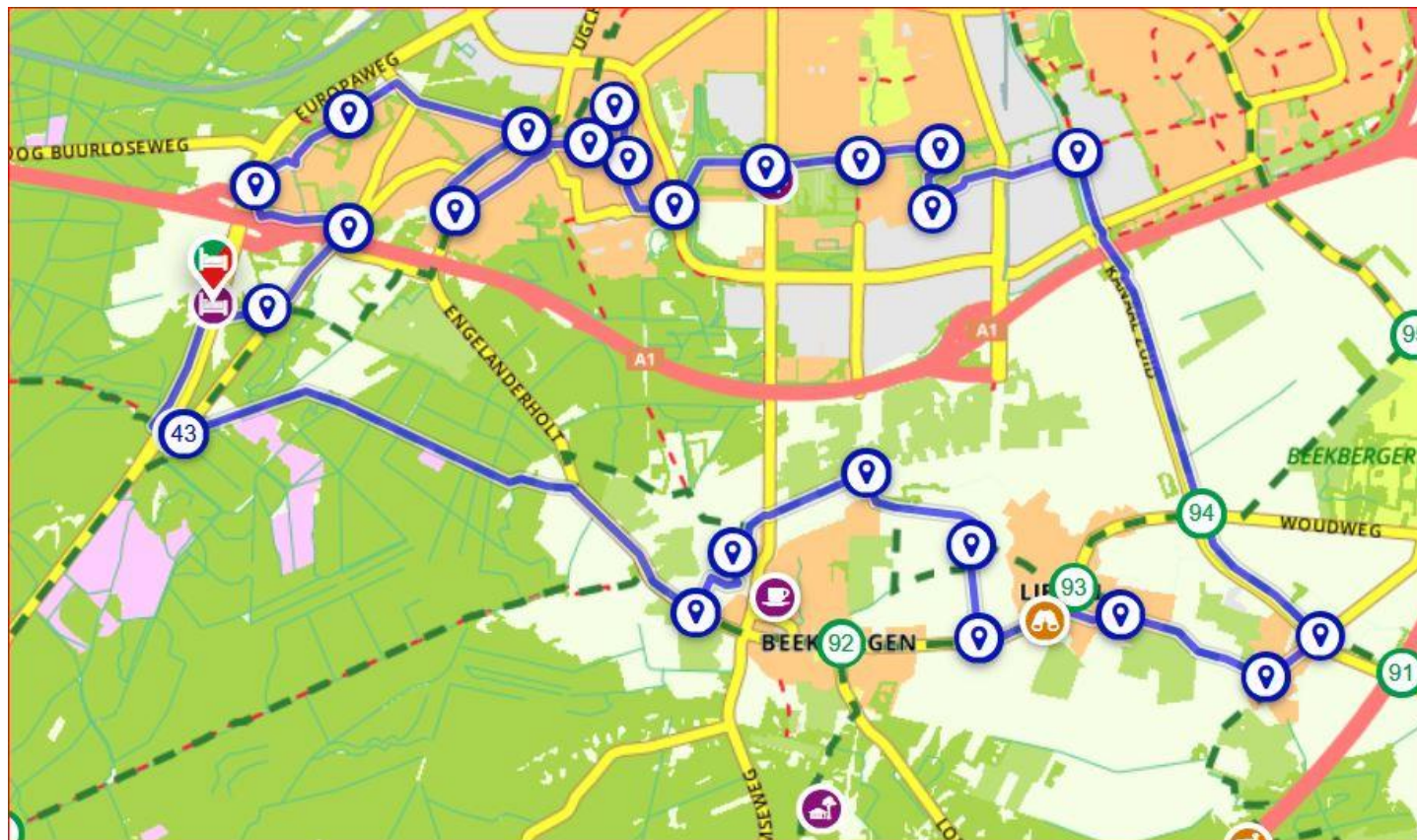

Groen van Toen 25 km

ivn natuur
educatie
Apeldoorn

Fietsroute vanaf Van der Valk Hotel Apeldoorn - De Cantharel in Ugchelen

Deze route wordt regelmatig gecontroleerd. Kom je veranderingen in of onjuistheden op de route tegen, laat het ons weten via routes@ivn-apeldoorn.nl

Algemene informatie

Deze route laat je kennismaken met een aantal landschappen met kenmerken uit het verleden van Apeldoorn, Ugchelen, Beekbergen, Lieren en Oosterhuizen. We besteden vooral aandacht aan de verschillende sprengen en beken aan de zuidkant van Apeldoorn.

Sprengen horen in deze streek vanaf de 17^e eeuw. De sprengen zijn gegraven door mensen die veel terreinkennis hadden: ze wisten precies waar ze moesten graven om bij het water te komen. Eeuwenlang hebben mensen dit stromende water benut voor hun levensonderhoud. De bewoners aan de oostkant van de Veluwe gebruikten sprengen om watermolens aan te drijven voor het opwekken van energie. Dit werd gebruikt bij de papierindustrie, maar ook voor koperpletterijen, graanmolens en later voor wasserijen. In de omgeving zijn een aantal van deze kleine bedrijven uitgegroeid tot grote bedrijven.

Veel beken aan de zuidzijde van Apeldoorn komen uiteindelijk uit in de Grift. Het water werd dan via de Grift in noordelijke richting afgevoerd om tenslotte in de IJssel uit te monden.

In de 18^e eeuw waren er wel 200 molens in de omgeving van Apeldoorn. Sprengen zijn dan ook van groot belang geweest voor de economische ontwikkeling van Apeldoorn en de dorpen in de omgeving.

In de 20ste eeuw is de Grift grotendeels ondergronds verdwenen. In de laatste jaren zijn veel beken hersteld en stroomt de Grift weer zichtbaar door Apeldoorn. De sprengen op de Veluwe vormen nu een groen monument door de speciale begroeiing van deze gegraven beken. Daarnaast spelen ze tegenwoordig een belangrijke rol bij het afvoeren van regenwater.

Vanaf de Cantharel richting knooppunt 43-Otterlosewegzijde

Bij knp 43-O linksaf, fietspad

Rijbanen Otterloseweg oversteken en bij knp 43-Ugchelsewegzijde linksaf

Bij infobord knp 43 fietspad richting knp 93

Na de bank, bij oranje bordje Staatsbosbeheer mogelijkheid tot uitstapje(s)

Op dit punt kun je kiezen voor twee uitstapjes: naar de Koppelsprengen en/of naar de Bakenberg en Salamandergat.

Uitstapje langs de Koppelsprengen:

Ga rechts het zandpad voor de camping in.

Je komt nu bij een houten afrastering aan het begin van de Koppelsprengen.

Je kunt hier de spreng volgen (houd deze aan je rechterhand). Ga dezelfde weg weer terug.

Deze sprengen, Koppelsprengen genaamd, zijn gegraven in de 17^e eeuw om waterkracht te leveren.

Aan het begin van het pad zie je hoe steil de wand van een spreng kan zijn. Hier vind je de bron van de spreng: de sprengkop. Verderop vind je nog meer plaatsen waar grondwater in de beek loopt en zo een bredere beek, de Ugchelse Beek, vormt. Er komt helder grondwater naar boven met een constante temperatuur van acht tot tien graden bij de bron.

Uitstapje naar de Bakenberg en Salamandergat:

Ga linksaf de heuvel op.

Langs een oranje bordje van Staatsbosbeheer, het zandpad op tot je bij een hek komt.

Ga het hek door en wandel de heuvel op: de Bakenberg.

Deze heuvel lag in de vorige eeuwen midden in de heidevelden en zandverstuivingen. Daarom stond er destijds een baken op dit hoge punt, waarop je je kon oriënteren als je de weg zocht. Vandaar de naam Bakenberg.

In die tijd hoorden deze gebieden tot de onherbergzame oorden, waar witte wieven, heksen en aardmannetjes woonden. De heidevelden zijn hier een paar honderd jaar, tot eind vorige eeuw, door schapen in stand gehouden. Nu zijn de voormalige heidevelden vaak begroeid met grove dennen. Deze zijn eind 19e eeuw aangeplant door Staatsbosbeheer en de Heidemij (sinds 1997 Arcadis) om zandverstuivingen tegen te gaan en om te voorzien in de houtbehoefte. De heidevelden worden nu zorgvuldig bewaard als groene monumenten.

Daal de Bakenberg aan de andere kant af.

Volg het zandpad naar beneden langs het gele bordje 'Bruggelen' tot even verder rechts een (heide)meertje ziet liggen.

Dit is een heideven. Het water zakt hier niet weg in de bodem omdat er een niet-doorlatende ijzeroerlaag onder ligt die het regenwater tegenhoudt. Regelmatig zijn hier ringslangen en andere waterbewoners te zien.

Dezelfde weg weer terug naar het fietspad

Rijd het fietspad helemaal af

Kort na een heideveldje aan de rechterkant is (links) weer een uitstapje mogelijk

Uitstapje naar grafheuvel:

Ga het zandpad links in (met bordje Bruggelen)

Na ongeveer 50 m is rechts, tussen de bomen door, een heuvel te zien. Dit is een grafheuvel uit de Bronstijd, een spoor van de bewoners uit de prehistorie. De graven werden gemaakt van materiaal dat in de omgeving te vinden was. Er zijn veel grafheuvels te zien op de Veluwe. In de omgeving van Apeldoorn wordt regelmatig onderzoek gedaan naar de geschiedenis van deze grafheuvels.

Terug naar het fietspad

Het betonpad gaat over in een grindweg

Bij einde rechtsaf de verharde weg op

Bij huisnummer 17 linksaf, Engeland

In het jaar 801 komt de naam Engeland al voor en betekent dan 'vochtig weiland'. Je fietst hier in het overgangsgedebied van de Veluwe naar het IJsseldal. Ooit heeft smeltwater van sneeuw en ijs hier een groot, diep dal uitgesleten. Aan je rechterhand zie je een stuk opgehoogde en bolvormige grond liggen. Het is een groen monument ter herinnering aan de tijd, vanaf de middeleeuwen, dat de akkers hier vruchtbaar gemaakt werden met schapenmest en heideplaggen.

Daardoor werden ze steeds hoger en hoger. Deze akkers worden enken of essen genoemd. Beekbergen, Lieren en Oosterhuizen zijn voorbeelden van oude Veluwe enkdorpen.

Einde grindpad rechtsaf

Direct aan je linkerhand zie je in het groen een van de bronnen van de Oude Beek. De naam Oude Beek komt al voor in de negende eeuw. Het gebied hier om de beek wordt beschermd om haar natuurwaarde. Je kunt de loop van deze beek een eind volgen.

Einde grindpad linksaf de verharde weg Engeland in

Bij huisnummer 53 zie je drie takken van de Oude Beek. Op de oevers groeit een plantje dat in vochtige beekmilieus voorkomt. Het houdt van een gelijkmatige temperatuur en van voortdurend stromend zuurstofrijk water. Dit bijzondere en zeldzame plantje bloeit in april-mei en heet paarbladig goudveil.

Eerste weg rechtsaf, Engelanderkamp

Steek de Arnhemseweg over, De Els in

Rechts is het groene beekdal van de Oude Beek te zien, evenals een groene wal in het landschap. Vanaf De Els is duidelijk te zien dat de Oude Beek is opgeleid. De slingerende beek voor de Arnhemseweg is hier rechtgetrokken en hoog door het landschap geleid om dit water te kunnen gebruiken voor het aandrijven van molens. Rechts is de oude schoorsteen van de Tullekensmolen uit 1535 te zien.

Op tweede kruising rechtsaf (Oude Apeldoornseweg)

Einde weg linksaf, Tullekensmolenweg

Bij het bord Ruitersmolen linksaf, oprit in en doorrijden tot de molen. Deze molen begon in 1606 als papiermolen, maar werd in 1843 tot een korenmolen omgebouwd. Het gebouw dat je hier ziet stamt uit 1920, toen de molen na een brand werd hersteld. In 1983 is hij gerestaureerd. De molen is te bezichtigen en er vinden allerlei activiteiten plaats. Loo ook eens door de kruidentuin naar de beek, een fraai kwelgebied is hier te zien. Je kunt ook een Ommetje (een korte wandeling) vanuit de Ruitersmolen lopen. Gratis te downloaden van www.ivn-apeldoorn.nl (zie Publicaties).

Terug naar de Tullekensmolenweg en daar linksaf

In de bocht rechtsaf, Tullekensbocht

Einde weg rechtsaf in (Voorste Kerkweg)

Op de splitsing linksaf, Delleweg

Einde weg linksaf (Dorpsstraat). Je komt nu door het dorp Lieren

De naam Lieren wordt al in 1225 genoemd en betekent dan 'zandige heuvelrug'. Vroeger was het omringende gebied zeer nat; daarom bouwde men een nederzetting op een hoogte in het land.

Spoorweg over

Dit is de voormalige spoorlijn naar Dieren. Deze wordt nu alleen nog als toeristische attractie gebruikt, met een stoomtrein vanuit Station Beekbergen (rechts te zien).

Rechtsaf de Molenakker in

Met de bocht mee rechts aanhouden de Molenberg in

Boven aan de Molenberg bij het bordje Kattenkuule heb je een mooi zicht over de Lierder enk met het dorp Oosterhuizen voor je. Het dal waarin je kijkt werd in de IJstijden gevormd.

Rechtdoor naar Oosterhuizen

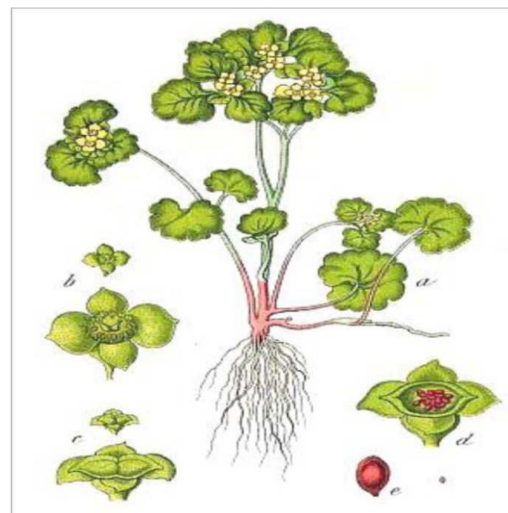
Na het bord Oosterhuizen, tweede weg linksaf, de Achterste Kerkweg

Oosterhuizen is een goed bewaard voorbeeld van een enkdorp. Het dorp bestaat uit boerderijen waarvan de akkers vlakbij de huizen gelegen zijn. De heide, waar de schapen graasden, lag er vroeger omheen. Een groene wal met bomen, de wildwal, beschermde de akkers tegen ongewenste eters. Deze 'wal' is hier nog te zien.

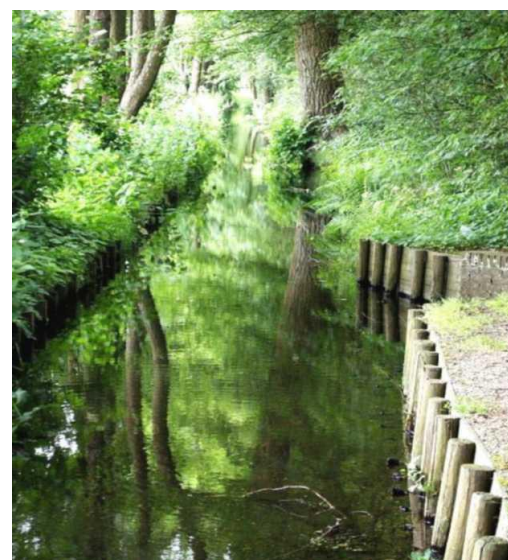
Steek het Apeldoorns Kanaal over

Direct over de brug linksaf het fietspad langs het kanaal op

De Oude Beek gaat mee, maar loopt als bijzonderheid via een sifon onder het kanaal door verder als Beekbergse Beek. Het Apeldoorns Kanaal vormt een verbinding tussen Dieren en Hattem. Het wordt gevoed door een aantal sprengen.

Goudveil

Oude Beek

Het kanaal is in de 19^e eeuw gegraven, onder het bewind van Koning Willem I, voor transport over water omdat de Grift daarvoor niet geschikt bleek. Doordat de spoorwegen zich ontwikkelden, verloor het kanaal al gauw haar functie voor de scheepvaart; in 1962 voor het deel Apeldoorn-Hatterm en in 1972 voor het deel Apeldoorn-Dieren. Doordat de spoorwegen zich ontwikkelden, verloor het kanaal al gauw haar functie voor de scheepvaart; in 1962 voor het deel Apeldoorn-Hatterm en in 1972 voor het deel Apeldoorn-Dieren.

Uit het oogpunt van cultuurhistorie wordt het kanaal nu gewaardeerd als monument. Als je er langs fietst ervaar je het groene verstilde karakter ervan. Op sommige plekken komen bijzondere planten en dieren voor. Fietsen, vissen, kanoën en schaatsen zijn mogelijkheden om hier te recreëren.

De totale lengte van het kanaal is ruim 50 km. Over deze lengte is het verval richting Hatterm ruim 12 m en richting Dieren meer dan 10 m.

Recreatie op het Apeldoorns Kanaal

Bij einde fietspad (P24049) linksaf

Steek bij einde de Landdrostlaan over en vervolg het fietspad langs het kanaal

Bij een kruising van fietspaden linksaf, over een houten fietsbrug

Kayersdijk oversteken en fietspad rechtdoor vervolgen

Rechts was een forellenkwekerij. Deze werd voorzien van (nog steeds) helder en stromend water van de Zwaanspreng.

Op de kruising rechtdoor

Eerste fietspad rechtsaf

Einde fietspad rechtsaf over parkeerplaats en direct linksaf door hek en even verderop langs SV Alexandria

Met de bocht mee naar links

Over de brug en dan linksaf (weg die overgaat in een asfaltfietspad)

Je steekt hier twee sprengbeken over: de Zwaanspreng en de Kayersbeek. Let op het niveauverschil van het water.

Einde fietspad linksaf (Apeldoornseweg)

Je steekt nu de beide beken weer over.

Direct rechtsaf (Dubbelbeek)

Arnhemseweg oversteken en rechtdoor blijven gaan (Egerlaan)

Rechts is het bronnengebied (met sprengkoppen) van de Kayersbeek.

Met de bocht mee naar links; de weg over in een fietspad.

Bij verkeerslichten (Laan van Westenenk) oversteken en rechtdoor fietspad, Albert Schweitzerlaan

Tweede weg (fietspad) rechtsaf, Nijenbeek

Aan het einde van deze weg is rechts een parkje waarin de opgeleide Winkewijertspreng loopt. Rechts, bij het hoge geboomte, stond tot 1984 de papiermolen en later wasserij Winkewijert (1623).

Einde weg rechtsaf, Marten Orgeslaan

Einde weg rechtsaf, Bouwhofweg

Uitstapje naar de Bouwhofmolen

Links naast nummer 14 is er een paadje tussen het groen, langs de Ugchelse Beek

Links zie je de (deels) gerestaureerde papiermolen de Bouwhof, onderdeel van drie molens op Hatterm, samen met Klein Hatterm (1612) en Methusalem. De molen met een 'bovenslagrad' stamt uit de 17^e eeuw, toen rond Apeldoorn de papierfabricage heel succesvol was dankzij de geschikte waterkwaliteit. Het witte papier was tot ver in Europa bekend. Toen de papierfabricage niet meer rendabel was, is de molen omgebouwd tot wasserij en verzorgde ook de koninklijke was van Het Loo. Tot 1976 is de wasserij in bedrijf geweest. Het molenhuis is gerestaureerd en verbouwd tot een woning.

Terug naar de Bouwhofweg en rechtsaf

Met de bocht mee naar rechts; weg gaat over in Methusalemlaan

Einde weg rechtsaf, Markendoel

Einde weg schuin oversteken (Molecatenlaan), over de parkeerplaats bij AH

Hier stond de Bazemolen (1618) aan de nu onder de parkeerplaats verdwenen tak van de Ugchelse beek. Aan het einde van de parkeerplaats is de deels weer bovengronds gebrachte Ugchelse beek te zien, die hier verenigd wordt met de parallel lopende beek rechts, de Schoolbeek, die we later weer tegenkomen. Samen gaan ze verder, als Ugchelse beek.

Aan het einde van de parkeerplaats naar links en direct rechtsaf, Bogaardslaan

Bij einde weg rechtsaf, G.P. Duuringlaan

In het parkje op de hoek staat het beeldje van de Papierschepper, als herinnering aan de 11 papiermakerijen die Ugchelen ooit telde. Het moderne stalen waterrad uit 2010 met vistrap herinnert aan de Grote en Kleine Winnemolen (vanaf 1616), die hier links en rechts van de Ugchelse beek stonden.

Op de kruising rechtsaf, Ugchelseweg

Uitstapje naar IJskaffee, Schoolbeek en vistrap

De weg gaat even verder over de Schoolbeek, een zogenaamde sprengenbeek. Het is één van de beken die uitkomen in de Grift. Sprengen hebben tegenwoordig hun economische functie verloren. Men wil ze nu bewaren om hun belangrijke natuurwaarde en voor het afvoeren van regenwater. Een spreng met stromend water, omzoomd door oevers met bomen, struiken en bijzondere planten schept een bijzondere sfeer.

Rechts is een vistrap aangelegd die migratie van vissen uit de lagergelegen Ugchelse beek naar de Schoolbeek mogelijk moet maken. Verderop aan de opgeleide beek stond de molen De Steenbeek (1654), eerder ook Kleine Bazemolen genoemd.

T.o. tankstation linksaf, Ugchelsegrensweg

Rechts ligt het Ugchelse dorpspark De Goudvink (2016) met de herstelde sprengkoppen en beekloop van de Eendrachtspreng.

Na de Brouwersmolenweg linksaf, het fietspad op

Je rijdt over en langs de Schoolbeek met rechts de overblijfselen van molen De Klarenbeek (1838)

Bij tweede bruggetje met informatiebord linksaf

Op kruising rechtsaf, De Oude Klarenbeek, gaat over in Kleine Veldekster

Bij einde rechtsaf en direct weer linksaf, Mettaweg

Links zie je nog een deel van de Ugchelse enk. Door plaggenbemesting met schapenmest opgehoogde akkers op de zandgrond en eertijds omringd door heidevelden. Nu deels bebouwd en doorsneden door A1 en Otterloseweg.

Einde weg rechtsaf, Hoenderloseweg

Je passeert links de Hamermolen (1639) aan de Koppelsprengen en rechts de moderne papierfabriek (bankbiljetten) voortgekomen uit 't Voorslop (1644) aan de Steenbeek, op de voorgrond zichtbaar. Links van de Hamermolen stond tot de brand op Pasen 1992 de Oude Molen (of later wasserij Altena). Gesticht in 1613 door de bekende Marten Orges.

Na de Hamermolen eerste weg rechts, Van Golsteinlaan

Otterloseweg oversteken en terug naar De Cantharel

(IVN fietsroutenr. F-UGC-01, versie: 2018-03)

Disclaimer: *IVN aanvaardt op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade op welke wijze dan ook ondervonden door gebruik te maken van deze route.*